

„Úsloví neboli přísloví a vybrané myšlenky jsou pravými perlami duše“
Celostátní literární soutěž k 500. výročí narození Jana Blahoslava a hledání kořenů
humanistické kultury ve výuce

I) Popis pedagogické aktivity a reflexe jejího smyslu pro studenty

20. února 2023 uplynulo 500 let od narození slavného přerovského rodáka Jana Blahoslava. Gymnázium Jana Blahoslava a Střední pedagogická škola, Přerov, Denisova 3 nese ve svém názvu jméno autora nejkrásnějšího a nejznámějšího českého překladu Nového zákona, předchůdce Komenského, biskupa, humanistického vzdělance a literáta Jana Blahoslava. Proto se naše škola aktivně zapojila do oslav tohoto jubilea.

Ve víru oslav se nesl celý školní rok 2022/2023. Žáci si připomínali osobnost Blahoslava napříč předměty. Také sekce českého jazyka a literatury se na začátku školního roku zamyslela nad otázkou, jak zprostředkovat myšlenky humanistického vzdělance dnešní mladé generaci. Úvahy nakonec směřovaly k citátům a příslovím, protože Jan Blahoslav byl jedním z prvních sběratelů přísloví a společně s Matějem Červenkou vydal knihu Česká přísloví. Rozhodli jsme se vyhlásit celostátní literární soutěž s Blahoslavovým mottem *Úsloví neboli přísloví a vybrané myšlenky jsou pravými perlami duše*. Soutěž sice odkazovala k tomuto humanistickému velikanovi, její záběr byl však mnohem širší.

Žáci se mohli zamýšlet nad vznikem českých přísloví a moudry, která se v nich ukrývají. Do literární soutěže pedagogové zapojovali v rámci školního kola žáky Gymnázia Jana Blahoslava a Střední pedagogické školy v Přerově napříč třídami, v některých případech i celé třídy. Školní kola však probíhala na dalších 11 středních školách v České republice, které se do soutěže také zapojily. Nejlepší práce, vybrané ze školních kol, postoupily do finále. Zde rozhodovala odborná porota o pořadí autorů nejzdařilejších textů.

Cílem soutěže bylo vzbudit u žáků zájem o literární historii, hledat kořeny české kultury při práci se staršími texty a poukázat na skutečnost, že myšlenky Jana Blahoslava jsou nadčasové. Vždyť, co jiného je Filipika proti misomusům, než obhajoba nutnosti vzdělání, tedy téma dnešní doby.

Literární soutěž otevřela bránu možností, jak se s žáky ve výuce na naší škole vrátit v čase do 16. století. V hodinách literatury byla připomenuta nejen osobnost Jana Blahoslava, ale především se žáci seznamovali s jeho díly a reformačními humanistickými myšlenkami. Bádání žáků probíhalo ve dvou rovinách: obsahové a formální. Na textech se demonstroval vývoj českého jazyka. Žáci si tak uvědomili, že humanistická čeština byla důležitým mezistupněm vývoje našeho jazyka. Předmětem zkoumání byl styl psaní s akcentem na typografické

zvláštnosti, např. iniciály na začátku textu, které se používají dodnes. V souvislosti s návratem do epochy Jana Blahoslava získávali žáci povědomí také o jeho současnicích – Danielu Adamu Veleslavínovi, Václavu Hájkovi z Libočan či Mikuláši Dačickém z Heslova.

Téma Jana Blahoslava se však neslo i dalšími předměty. V hodinách výtvarné výchovy vznikaly jeho portréty, koláže a další výtvarná díla, která byla prezentována na Výtvarném salonu. V hodinách dějepisu tvořili žáci tzv. lapbooky o Blahoslavovi (knihy složené z interaktivních prvků, které spojuje společné téma). Ve výuce cizích jazyků psali žáci vzkazy, otázky a básně pro Jana Blahoslava do výkresů ve tvaru listů lípy, ze kterých ve finále vytvořili národní strom posetý těmito listy. Zpěvem z Blahoslavových kancionálů si žáci připomněli tuto osobnost také v hudební výchově.

Vyvrcholením oslav jubilea Jana Blahoslava se stal happening na školním hřišti, kdy žáci v den Blahoslavových narozenin vytvořili živý obraz tvořící číslovku 500. Oslavy zakončilo slavnostní předávání cen vítězům literární soutěže na zámku v Přerově. Tento slavnostní akt byl spojen s koncertem pěveckých sborů, kde mimo jiné zazněly zhudebněné texty Jana Blahoslava.

Z výše uvedeného výčtu aktivit vyplývá, že Blahoslavem žila celá škola. Mezipředmětová spolupráce fungovala výborně a v budoucnu bychom rádi realizovali další celoškolní akce na společné téma. Ukázalo se, že žáci i pedagogové jsou nakloněni inovativním metodám, projektové výuce i mezioborové spolupráci. Pátrání po kořenech historie naší kultury nemá hranice. Synergie vědních oborů, vyučovaných na naší škole, pomohla všem zúčastněným sestavit ze střípků poznání obraz osobnosti a odkazu Jana Blahoslava a jeho doby.

II) Popis pedagogické aktivity a časové rozložení

Samotná literární soutěž probíhala v několika fázích. Sekce českého jazyka a literatury na začátku školního roku 2022/2023 pracovala na tématu soutěže, soutěžních pravidlech a vytvářela propagační materiály. Na přelomu kalendářního roku byla soutěž oficiálně vyhlášena. Škola v tuto dobu již realizovala ve výuce řadu aktivit připomínajících jubileum Jana Blahoslava.

Školní kola soutěže probíhala tři měsíce, konkrétně od ledna do března 2023. Do konce března 2023 byl stanoven mezní termín pro zaslání nejlepších prací, které vzešly ze školních kol. Od dubna 2023 odborná porota hodnotila 18 finálových prací žáků z celé republiky. Úloha odborné poroty nebyla vůbec jednoduchá, protože každá práce byla něčím originální, každý text přinášel jiný pohled na zadané téma. Všechny finálové práce dosahovaly vysoké umělecké kvality. Porota nakonec sestavila pořadí tří nejzdařilejších textů a udělila také cenu ředitelky školy za

originální zpracování tématu. Slavnostnímu aktu předávání cen předcházelo spuštění ankety Přerovského deníku. V anketě rozhodovali čtenáři svým hlasem o nejlepším textu.

Slavnostní předávání cen vítězům celostátní literární soutěže se uskutečnilo 20. května 2023 v Mervartově síni přerovského zámku za přítomnosti řady významných hostů – např. primátora města Přerova Ing. Vrány, ředitele zdejšího muzea Mgr. Himmlera, přerovské spisovatelky Lenky Chalupové aj. Vítězové literární soutěže obdrželi pamětní stříbrnou minci, vydanou Českou národní bankou u příležitosti 500. výročí narození Jana Blahoslava, dále pamětní diplomy, poukazy do knihkupectví a propagační materiály Muzea Komenského a města Přerova. Tento den pokračovaly oslavy Blahoslavova jubilea dvěma koncerty pěveckých sborů – Gymnázia Jana Blahoslava a Střední pedagogické školy v Přerově a Gymnázia Jana Blahoslava v Ivančicích.

V průběhu celého školního roku 2022/2023 se žáci napříč předměty vraceli během výuky v čase do 16. století, jak je uvedeno výše u popisu jednotlivých aktivit, kdy žáci pátrali po kořenech historie naší kultury. Výstupy těchto aktivit byly prezentovány na nástěnkách, webových stránkách školy, ve školním časopise Litero a publicitu měly oslavy Blahoslavova jubilea na naší škole také v médiích. Osobnost Jana Blahoslava se tak přiblížila nejen našim žákům, ale i široké veřejnosti, které jsme chtěli ukázat, že povinná četba na školách nemusí být fádni a inovativními metodami dokážeme vzdálenou historii přenést do dnešní doby. Nejen díky literární soutěži tak doslova ožily myšlenky humanistických učenců.

III) Charakteristika a počet zúčastněných studentů

Aktivity spojené s oslavami jubilea Jana Blahoslava (realizované ve výuce na naší škole) byly určeny žákům střední školy a víceletého gymnázia. Do literární soutěže se mohli zapojit žáci středních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií z celé České republiky.

Jelikož se do oslav Blahoslavova výročí zapojilo různými způsoby v průběhu školního roku celé Gymnázium Jana Blahoslava a Střední pedagogická škola v Přerově, lze konstatovat že počet zúčastněných studentů naší školy dosahoval téměř 850.

U celostátní literární soutěže nelze přesně vyčíslit počet žáků, kteří se v rámci České republiky zapojili do školních škol, ale z reakcí pedagogů ze zapojených škol usuzujeme, že školních prací byly vyšší desítky. Do finále na základě pravidel soutěže postoupilo 18 nejlepších prací z České republiky. Každá škola mohla zaslat maximálně 3 nejzdařilejší texty ze školních kol. Celkem se zapojilo 11 středních škol z České republiky. Níže je uveden přehled škol, kde byla realizována školní kola soutěže a následně vybrány nejzdařilejší práce do celostátního finále.

Přehled zapojených škol ve finále literární soutěže:

- 1) Gymnázium, Střední pedagogická škola, Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Znojmo
- 2) Střední odborná škola podnikání a obchodu, Prostějov
- 3) Střední škola designu a módy, Prostějov
- 4) Gymnázium Jana Blahoslava, Ivančice
- 5) Gymnázium Jana Blahoslava a Střední pedagogická škola, Přerov
- 6) Gymnázium Jakuba Škody, Přerov
- 7) Vyšší odborná škola a Střední zemědělská škola, Benešov
- 8) Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola svaté Anežky České, Odry
- 9) Gymnázium a SOŠPg, Čáslav
- 10) Gymnázium Václava Beneše Třebízského, Slaný
- 11) Gymnázium, Příbram

Ocenění žáci ve finále literární soutěže:

1. místo – Karolína Turčanová (Střední škola designu a módy, Prostějov)
2. místo – Vojtěch Eibel (Gymnázium Jana Blahoslava, Ivančice)
3. místo – Andrea Kubíková (Gymnázium Jana Blahoslava a Střední pedagogická škola, Přerov)

Cena ředitelky školy za originalitu – Klára Janišťová (Gymnázium Václava Beneše Třebízského, Slaný)

IV) Finanční podpora

Aktivita, které realizovali v rámci oslav jubilea Jana Blahoslava pedagogové v hodinách českého jazyka a literatury i v dalších předmětech v průběhu školního roku, nebyly podpořeny grantem. Co se týká literární soutěže, zde organizační tým soutěže, hodnotitelé školních soutěžních prací i odborná porota finálových textů pracovali bez nároku na honorář za tuto činnost.

Příspěvek byl žádán na ocenění vítězů celostátní literární soutěže. Z prostředků města Přerova byla čerpána částka 5 000,- Kč a částku 2 500,- Kč přispěl Spolek při GJB a SPgŠ Přerov, tj. SRPŠ (jedná se o finance, které jsou naspořeny z příspěvků zákonných zástupců žáků školy a slouží k rozvoji vzdělávání, sportovních aktivit a kulturních potřeb žáků).

V) Obrazová příloha

Propagační plakát k celostátní literární soutěži

Gymnázium Jana Blahoslava
a Střední pedagogická škola
Přerov, Denisova 3

VE SPOLUPRÁCI S
MUZEEM KOMENSKÉHO
V PŘEROVĚ

VYHLAŠUJÍ CELOSTÁTNÍ LITERÁRNÍ SOUTĚŽ

**SOUTĚŽ JE URČENA ŽÁKŮM 1. – 4. ROČNÍKŮ
SŠ A ODPOVÍDAJÍCÍM ROČNÍKŮM
VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ. VÝBĚR SLOHOVÉHO
ÚTVARU ZÁVISÍ NA VOLBĚ ŽÁKA.**

**Úsloví neboli přísloví a
vybrané myšlenky jsou
pravými perlami duše.**

Jan Blahoslav

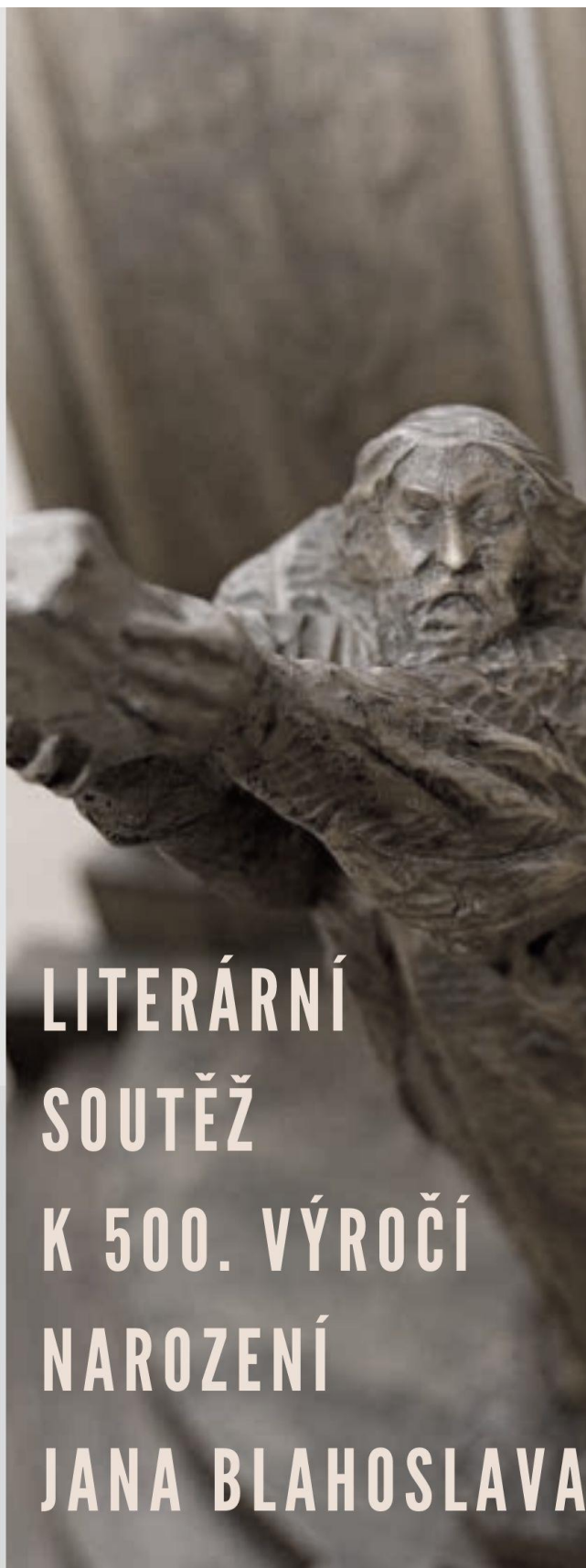
Celostátní literární soutěž je inspirovaná osobností Jana Blahoslava, který se věnoval sběratelské činnosti přísloví. Ve spolupráci s Matějem Červenkou vydal publikaci Česká přísloví. Zamysleme se společně nad mravním poselstvím přísloví, v nichž se odráží cenné zkušenosti našich předků. Jaké příhody asi mohly být inspirací pro jejich vznik?

Maximální rozsah práce je 2 normostrany. Přihlášené školy žádáme o zaslání maximálně 3 soutěžních prací, které vzejdou ze školního kola.

Práce zasílejte ve formátu docx či pdf na e-mail soutez.blahoslav@gjb-spgs.cz do 31. 3. 2023.

Soutěžní práce musí obsahovat následující údaje: název školy, jméno žáka, název soutěžní práce, útvar, třídu, e-mailový kontakt na žáka, jméno a e-mail vedoucího učitele.

Výsledky soutěže budou zveřejněny na začátku května 2023. Slavnostní předání cen proběhne v sobotu 20. května 2023 na Horním náměstí v Přerově.

LITERÁRNÍ SOUTĚŽ K 500. VÝROČÍ NAROZENÍ JANA BLAHO SLAVA

Slavnostní předávání cen vítězům celostátní literární soutěže

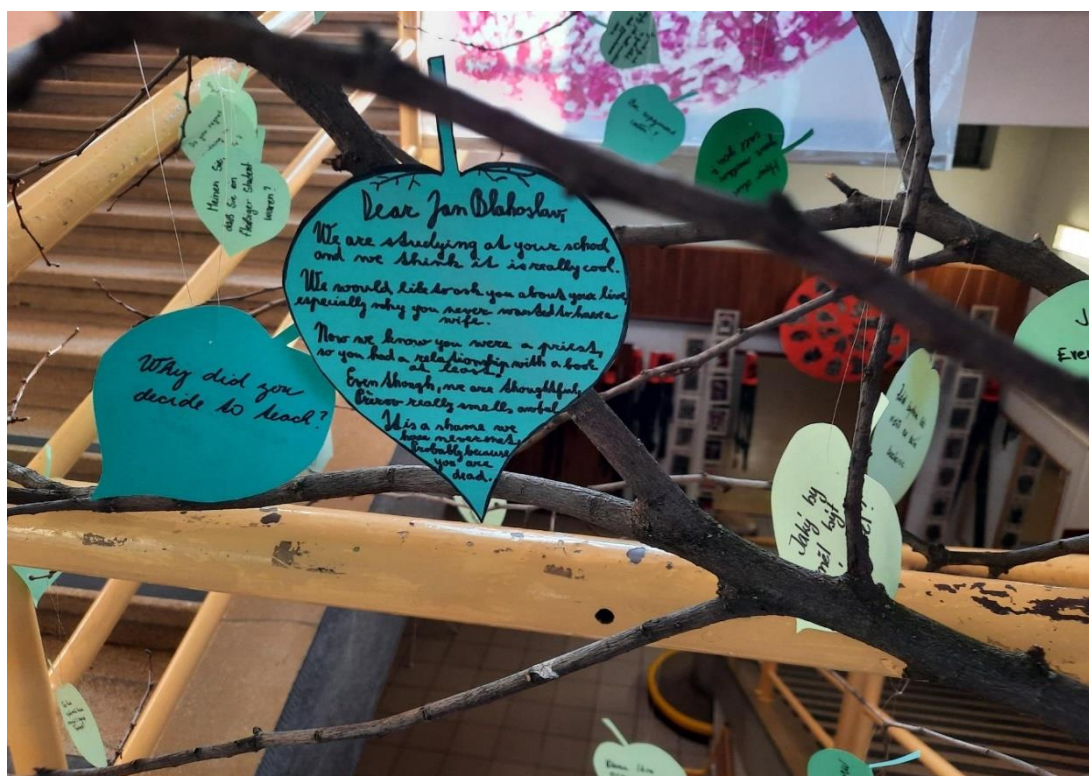
Pamětní stříbrná mince vydaná k 500. výročí narození Jana Blahoslava (obdrželi vítězové literární soutěže)

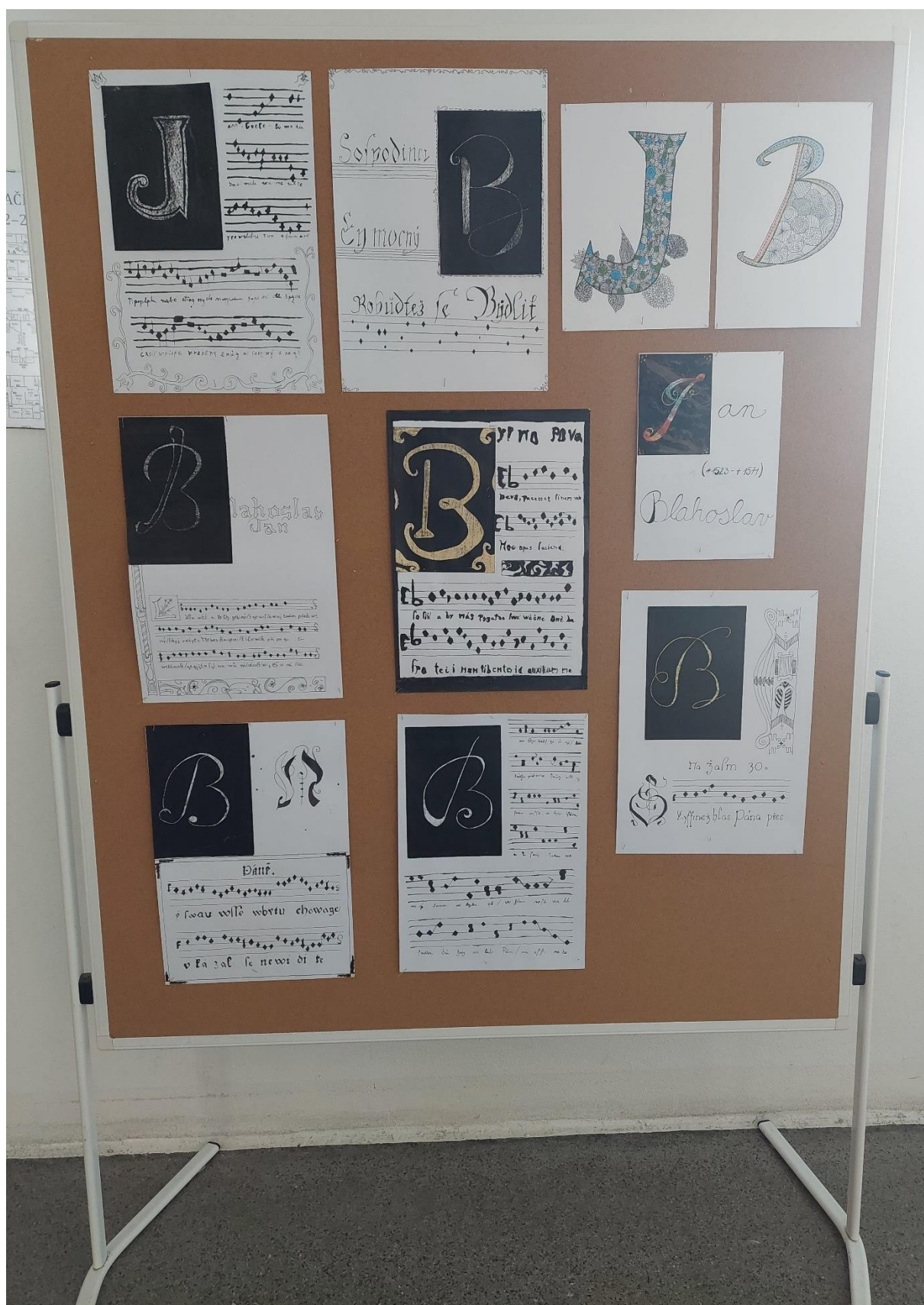
20. 2. 2023 Živý obraz na školním hřišti v den 500. narozenin Jana Blahoslava

Vzkazy v cizích jazycích pro Jana Blahoslava

Iniciály, které se používaly (nejen) v humanistických textech – tvorba žáků

Mapa míst, která jsou spjatá s Janem Blahoslavem (tvorba žáků)

Interaktivní lapbooky o Janu Blahoslavovi (prezentace žáků)

Portrét Jana Blahoslava (výtvarné práce žáků)

